

Minint Gintaro Beresnevičiaus 60-ąsias gimimo metines

2021 m. spalio 21–22 dienomis Lietuvos kultūros tyrimų institute (toliau – LKTI) vyko LKTI ir Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto organizuojama tarptautinė mokslinė konferencija „**Senovės baltų kultūra: nematerialusis paveldas. Naujausi tyrimai**“, skirta Lietuvos mokslo premijos laureato Gintaro Beresnevičiaus 60-osioms gimimo metinėms. Viena iš uoliausių konferencijos organizatorių – dr. Elvyra Usačiovaitė. Konferencija suspietė įvairių humanitarinių mokslų atstovus: filosofus, teologus, literatūrologus, kalbininkus, etnologus, archeologus, muzikologus, vertėjus, net poetus.

Konferencijos pradžioje sveikinimo žodį tarė LKTI direktorius **Rasius Makselis**.

Spalio 21 d. I posėdis, kurį moderavo prof. dr. **Rimantas Balsys**, buvo skirtas Gintarui Beresnevičiui kaip mokslininkui, rašytojui, bičiuliui.

Organizatorė dr. **Elvyra Usačiovaitė** iš LKTI pristatė apibendrintą pranešimą „Gintaro Beresnevičiaus reikšmė Lietuvos mokslui“.

Dr. **Kristina Mitalaitė** iš LKTI pristatė „Keletą pamąstymų apie *homo religiosus* Gintaro Beresnevičiaus religijos fenomenologijoje“.

Toliau sekė itin kūrybiškas originalus poeto **Vlado Braziūno**, atstovaujancio Lietuvos rašytojų sąjungai, pranešimas „Poetas apie Religijotyrininką arba Gintaras naktų atviroje“. V. Braziūnas perskaitė ir G. Beresnevičiui skirtą savo eilėrašį „Zuikių dievo reabilitacijos klausimu“:

neik su velniu medžiot, apsiverkusio
zuikio Rygoj neparduosi
bemat vokiečiukas pažins, jà, tas
zažėns ar velnu ir nošauts
ir neiki, vaikeli, tamson, subadys tave
zuikis raguotas
ne zuikis, babut, toks jau senas Silvanas,
dabar tik pajuodrūka

Mitologijos tyrinėtoja habil. dr. **Nijolė Laurinkienė** (LLTI) pristatė įdomų pranešimą „Senovės lietuvių pomirtinio pasaulio samprata Gintaro Beresnevičiaus „Dausose““.

Vertėja iš italų kalbos **Goda Bulybenko**, gyvenanti Italijoje, kalbėjo apie „Gintaro Beresnevičiaus „Dausas“ itališkai: vertėjos pastabas“. Doc. dr. **Marijus Šidlauskas** iš Klaipėdos universiteto pristatė pranešimą „Teksto malonumas: Gintaro Beresnevičiaus atvejais“.

II posėdis, kurį moderavo dr. **Elvyra Usačiovaitė**, – „**Archajiniai vaizdiniai ir jų transformacija kalboje, folklore, tradicijose**“.

Dr. **Gabrielė Jasiūnienė** iš Šiaulių „Aušros“ muziejaus pristatė pranešimą „Senieji ženklai Žemaitijos bajorų antspaudiniuose simboliuose ir herbuose XV–XVIII a.“

Dr. **Marija Zavjalova** (RMASI) pristatė pranešimą „Gyvatės / žalčio kosmogoninių funkcijų klausimu (remiantis Gintaro Beresnevičiaus idėjomis)“.

Prof. dr. **Rimantas Balsys** (LKTI) pristatė itin įdomų pranešimą „Gaidys – lobių

saugotojas: vaizdinio kilmė“, jis Baltų religijos ir mitologijos šaltinių medžiagą apie gaidžio simboliką susiejo ir su tautosakos bei liaudies meno pavyzdžiais. Buvo įdomu išgirsti, kad gaidžių vaizdavimas ant kraičio skrynių buvo siejamas su turtų ir gausos sematika.

Dr. **Rolandas Kregždys** (LKTI) pristatė lingvistinį pranešimą „Le. dial. *kautek* ‚nykštukas‘, v. dial. (RPr.) *Kautke*, t. p. ` <—> pr. *cawx*, *velnias* ` E11 etiologijos santykis“.

Vita Džekčioriūtė-Medeišienė (LLTI) pristatė pranešimą „Baubas ir maumas: sąsajos su vaiko mitine samprata tradicinėje lietuvių kultūroje“.

II posėdžio dalį „**Senujų ritualų pėdsakais**“ moderavo dr. **Rolandas Kregždys**.

Etnomuzikologė doc. dr. **Dalia Urbanavičienė** iš Lietuvos muzikos ir teatro akademijos pristatė pranešimą „Apeiginiai veiksmai Mažosios Lietuvos šaltinių duomenimis“.

Istorikas doc. dr. **Algimantas Merkevičius** iš VU kalbėjo apie „Ankstyvųjų baltų religiją archeologiniais duomenimis“.

Archeologė doc. dr. **Audronė Bliujienė** iš Klapėdos universiteto pristatė pranešimą „Keltas Anapilin raitomis“.

Janis Meinertas anglų kalba pristatė pranešimą „LIDAR technologijos pritaikymas ieškant naujų piliakalnių Latvijoje“ (*LIDAR technology in search of new Hillforts in Latvia*).

Dalia Ostrauskienė iš Lietuvos nacionalinio muziejaus kalbėjo apie „Ankstyvąją baltišką keramiką“.

Antrosios konferencijos dienos – spalio 22 d. – pirmasis posėdis, kurį moderavo

doc. dr. **Romualdas Juzefovičius**, buvo skirtas Gintaro Beresnevičiaus idėjoms bei dėmesiui praeities mitologijos tyrėjams.

Prof. habil. dr. **Maciej Rak** iš Krokuvos Jogailos universiteto lenkų kalba pristatė pranešimą „Jano Karloviciaus lietuvių mitologijos žodynėlis“ (*Słownikzek mitologii litewskiej Jana Karłowicza*).

Po to sekė prof. habil. dr. **Tatjanos Alekniešs** iš LKTI pranešimas „Religijos apibrėžimas: Gintaro Beresnevičiaus *Religijotyros įvadas* ir Platono *Eutifronas*“.

Vėliau gana įdomiai ir kūrybiškai G. Beresnevičiaus bičiulis doc. dr. **Regimantas Tamošaitis** (VU) pristatė pranešimą „Gintaras Beresnevičius: švystelėjo tarsi kometa“.

Dr. **Saulius Rumšas** iš LKTI kalbėjo apie „Stabų saulėtekį: nuo medžiaginio iki nematerialaus stabo gimimo“.

Vėliau sekė itin įdomus prof. dr. **Naglio Kardelio** iš LKTI pranešimas „Priešistorinių artefaktų interpretavimo galimybės: Marijos Gimbutienės indėlis“. Naglis Kardelis teigė, kad M. Gimbutienė, būdama didelė eruditė, sugebėjo matyti kontekstus, kurie amerikiečiams buvo neprieinami, skaitė ir kalbėjo visomis Europos kalbomis, jungė ir amerikietišką, ir vokišką tradicijas. Pasirodo, kad Gimbutienė, manydama, kad humanitarikos prasmė – dirbti su reikšmėmis, nesutiko su amerikiečių siekimu redukuoti, rekonstruoti archeologijos mokslą. Pasirodo, kad archeologijos kaip mokslo prigimtyje glūdi prasmė, atkasus radimvietes, tam tikrai atrasti artefaktai turi savo kontekstą, interpretavimo veiksmas yra pasitelkiamas, bet artefaktai be konteksto yra beverčiai, archeologija turi interpretuoti radimviečių

kontekstus. M. Gimbutienė dirbo su bronzos amžiaus, Balkanų kultūromis, daug skaitė. Tad, N. Kardelio teigimu, atsiveria labai platūs kontekstai, leidžiantys prieiti prie konkrečių simbolių interpretavimo, kalbant apie simbolių reikšmių rekonstrukciją, kai turime raštą, vienintelė prieiga – remtis kontekstine analize. Beje, Gimbutienė, analizuodama neolitinę simboliką, išskiria 30 ženklų tipų su įvairiais potipiais (knyga *The language of the Goddess*).

Dr. **Vida Savoniakaitė** iš Lietuvos istorijos instituto pristatė įdomų ir aktualų pranešimą „*Tautos siela* Eduardo Volterio darbuose: teoriniai diskursai ir akademiniai ryšiai“. Pranešėja teigė, kad E. Volteris kvietė tyrinėti lietuvius, atskleisti lietuvių ir latvių santykius. Volterio tautos sielos konceptas siejasi su antropologiniais Herderio romantinės tautos konceptais, svarbus modernistinis siekis.

Vėliau sekė dr. **Raimondo Kazlausko** iš Klaipėdos universiteto pranešimas „Karinių jaunimo brolių sociokultūrinė funkcija“.

Popietinis posėdis, kurį moderavo prof. dr. **Naglis Kardelis**, buvo skirtas baltų kultūros įtakoms, ryšiams ir recepcijai tyrinėti.

Doc. dr. **Jūratė Laučiūtė** pristatė pranešimą „Senojo baltų tikėjimo atšvaitai slavų kalbose“.

Rima Palijanskaitė, atstovaujanti Vydūno draugijai, kalbėjo apie „Baltų dievybes ir mitines būtybes būtybes Vydūno dramose“.

Muzikologė dr. **Jūratė Landsbergytė-Becher** iš LKTI pristatė pranešimą „Baltiškumo sampratos formavimasis šiuolaikinės muzikos erdvėje“.

Prof. dr. **Jonas Mardosa** kalbėjo apie „Agrarinius Žolinės papročius: regioninius savitumus ir kaimynų įtaką“.

Akad. **Janina Kursytė**, dr. **Ingus Borovskis** iš Rygos universiteto pristatė kiek netikėtą pranešimą rusų kalba „Enigmatinė latvių erotinio folkloro kalba“.

Dr. **Egidijaus Miltakio** iš LKTI pranešimo tema „Krikščioniškosios prūsų istorijos recepcija XVI a. Prūsijos kronikose“.

Ignas Šlajus iš VU kalbėjo apie „Livonijos vilkolakio Tyso 1691 m. byla istorinių šaltinių ir tautosakos šviesoje“.

Beliaka pasidžiaugti, kad vieno iš žymiausių tragiško likimo lietuvių religijotyrininkų Gintaro Beresnevičiaus atminimas į konferenciją sukvietė įvairių humanitarinių sričių mokslininkus: etnologus, archeologus, filologus – literatūrologus, lingvistus, kalbininkus, muzikologus, menotyrininkus, filosofus, teologus.

Džiugu, kad G. Beresnevičiaus darbai žadina mokslinę humanitarinę kūrybinę mintį.

Svarbu, kad genialūs religijotyrininko tyrinėjimai, darbai, kad ir nelabai sparčiai, yra tęsiami ir reflektuojami. Konferencijos pranešimai bus publikuojami „Baltų kultūros“ leidinyje.

ONUTĖ GAIDAMAVIČIŪTĖ